

"שמעו ותחי נפשכם"

העורך: הרב יצחק עידו ובר ארליך שליט"א

מתורתו של הגאון הצדיק רבי משה ובר זיע"א

גלין מס' 1112

אחרי מות קדושים ח' אייר תשפ"ג – נא לא לעיין בעלון בשעת התפילה ובקריאת התורה

הוראות למעשה על פי השל"ה הקדוש

הוראה למעשה

האדם מצווה להוכיח את החוטא.

המקור בפרשה: "הוכח תוכיח את עמיתך." טעם מצוה זו פשוט: כיון שאתה ערב פירעון, רצה מזה גובה רצה מזה גובה לפיכך צריך אתה להוכיחו פן תילכד בעונו. ותשא קל וחומר בעצמך: איך אני מוכיחו וזו בעצם העבירה בידי. נמצא שהמוכיח לחבירו מוכיח גם כן לעצמו וזאת לומדים מרביא של המילה "את", אפילו מאה פעמים הוכח תוכיח את עמיתך.

הוראה למעשה

האדם מצווה לאהוב כל אחד מישראל.

המקור בפרשה: "ואהבת לרעך כמוך." טעם מצווה זו, כדי שתהא אהבה ורעות בעם הקדוש כיוון שהם גוף אחד ונפש אחת, וכלשון הכתוב "כל הנפש הבאה לעקב". ואם תאמר: איך אפשר לאהוב את המזיק לו, באהבה כמוך? התירוץ הוא: פעמים רבות יקרה שהאדם בעצמו ישבור לעצמו יד או יסמא את עיניו שלא בכוונה בשל העוון שגרם זאת. כך גם הזיק חברך – רעך כמוך. (היינו שכשם שמחלת לעצמך, תמחול לו).

הוראה למעשה

האדם צריך לירא מן המקדש.

המקור בפרשה: "ומקדשי תיראו." טעם מצווה זו הטר שכאשר יירא ויחזיר מן המקדש לכבוד השוכן שם, נעמיד בנפשנו שם מקום הפחד והאימה ואז יתרכז הלב בבואנו שם להתפלל ולהקריב קרבנות מצד קדושתו וגדולתו ורוממותו, ועתה בעוונותינו בית הכנסת נקרא מקדש מעט ולכן "ומקדשי תיראו".

הוראה למעשה

האדם מצווה לכבד החכמים ולומדי התורה.

המקור בפרשה: "והדרת פני זקן."

טעם מצווה זו לפי שהזקן מלמדו להועיל לתורה ולמצות להנחילו עולם הבא ולהזהירו מליד לשאול תחתית. וכשאתה מהדרו, אתה מכבד לזקנו של עולם – יוצר כל, כיוון שאתה מכבדו מפני התורה, כי אין זקן אלא זה שקנה חכמה (קידושין לב) פירוש שלמד חכמה לכן "והדרת פני זקן".

ועוד רמז הקשור ל"מפני שיבה תקום": אזהרה על אדם שקודם שיזקין, יקום בקיום טוב בעולם וזהו הידור שלו שחזור בתשובה קודם שיזקין כי אין שבח והידור לאדם שיחזור בתשובה בסוף ימיו, ועל כן

הוראה למעשה

שלא לכחש.

המקור בפרשה: "לא תכחשו" ושלא ישבע על הכחשה שנאמר: "לא תשקרו." טעמי מצוות אלו, לפי שהמכחיש והנשבע לשקר לא מבני א-ל חי הוא, כי בני ישראל לא ידברו כזב. ואם כיחש סופו לישבע והוא כופר שאומר שיוצר כל יתברך אינו רואהו חס ושלוש ועבירה גוררת עבירה בחזקה, ועיני ה' משוטטות בכל הארץ, ודבר מנוסה הוא שהאומר אמת אף על פי שיחזיקוהו, לעולם מרויח. ומי שאומר השקר, לעולם מפסיד, כי אין לו רגלים והעולם מתקיים על האמת.

הוראה למעשה

האדם מצווה שלא לאחר פעולת שכיר.

המקור בפרשה: "ולא תלין פעולת שכיר איתך עד בוקר."

טעם מצווה זו, לפי שה' הוא מזמן פרנסת בראיו, וזה הפועל הוא יאכל אותו היום משבועתו וזה שלא נתן לו שכרו, חילל גזירת המלך, ואז המלאך הממונה המשיך בעמוד הבא

נקי הדעת שיברו שילי

לשמח חתן עם כלה

את הרב ולבקשו שינוח מעט מתוך חשש לבריאותו, אך הוא לא נעתר לבקשתם. ואם הפסיק, הוא בכדי להחזיר את הנשימה לריאותיו. זכור לי שפעם אחת הוא לא הצליח לקיים את המצוה הזאת שכאמור היתה כל כך אהובה עליו. היה זה בשעה שהוא הלך לחתונת חתן מסוים עם רב חשוב נוסף. לאחר החופה, אותו הרב ביקש בתוקף שיחזירו אותו לביתו. ומכיון שאני זה שהסעתי את מורנו הרב ואת הרב השני לחתונה ולא היתה דרך אחרת להשיב אותו לביתו, נאלצנו לעזוב את האולם עוד לפני שהחתן יצא מחדר הייחוד. זכורה לי היטב הבעת הכאב שהיתה נסוכה על פניו של הרב. הוא נאנח ולחש לאוזני בקול מיוסר שמהול היה בשבר ותוגה: "הרי אני נוהג תמיד לרקוד עם החתנים, וכעת מונעים אותי לעשות זאת..."

ואולם לאחר זמן קצר מאוד, התברר לנו מדוע מן השמים מנעו אותו מקיום המצוה הזאת: כחודש לאחר החתונה, החתן ברח לחו"ל ורק לאחר כמה חודשים, שלח גט לכלתו!

הארץ פניו של הגה"צ המשפיע רבי משה ובר זיע"א

יהודי קשיש שזקן לבן וארוך מעטר את פניו, אוזן בידי את החתן ורץ עמו בכל כוחותיו מקצה האולם ועד לקצה השני פעם אחר פעם ללא הפוגה. פניו היו אז מאדימות ובווערות כאש יוקדת ומצחו היה נוטף מזיעה. לאחר כשעה קלה של רקודים שכאלה, היו תמיד מנסים מהמשתתפים שבחתונה לעצור

את המצוות שהיו אהובות ביותר על מורנו הרב, היתה המצווה לשמח חתנים ובמיוחד כשמדובר היה בחתנים וכלות שהיו בעלי תשובה. הוא היה נוסע למרחקים ומבטל לעיתים אפילו את שיעורי התורה ברבים שהיו כה יקרים וחשובים לו ובלבד שיוכל לשמח את אותם החתנים והכלות ששבו לצור מחצבתם.

מעולם לא קרה שהוא עזב את אולם החתונות לפני שרקד עם החתן. וגם אם הלה היה מתעכב שעה ארוכה ב"חדר היחוד" היה הרב ממתיך עד שיצא משם וירקוד עמו. וכשזה היה קורה, הקהל היה עומד מסומר לרצפה ובאותה העת כאילו דבוק גם לתקרה מעוצמת המחזה הכביר והנשגב שהיה נגלה לעיניו. התרחשויות וחזיון שכזה היה כמעט בלתי מצוי בעולמנו. וגם אם משהו היה נקלע למקום החתונה מבלי לדעת שמדובר באדם גאון וצדיק שמקדיש במסירות נפש את כל עתותיו לתורה, למצוות ולאהבת ישראל, היה עומד נפעם ונסער מאותה התמונה שהיתה נגלית לנגד עיניו.

לעילוי נשמת מורנו המשפיע הגה"צ הרב חיים משה בן הגה"ח פנחס לייבוש ובר זיע"א, נפטר י"ח אב התשע"ט ת.נ.צ.ב.ה.

שאלות קצרות ותשובות בציוד על הפרשה:

1. למה רש"י פותח את פירושו על פרשת אחרי מות עם רבי אלעזר בן עזריה?

תשובה: כדי להראות שהקב"ה יכול לשנות את הטבע כפי שעשה לרבי אלעזר בן עזריה בכך שהביא לו 18 שערות של שיבה בגיל שמונה עשרה ובזה יש מסר עבורנו שעלינו להלחם בטבענו ולשבור את כל התאוות כפי שמפורש בפרשת אחרי מות.

2. מדוע ה' ביקש ממשו שיגיד לאהרן שלא יבוא בכל עת אל הקודש ולא אמר זאת ישירות אליו?

תשובה: האומרת "אין חכם כבעל הניסיון" ולכן דווקא משה שהיה רגיל להתגלות א-לוּקִית תדירה היה יכול להסביר לאהרן אחיו שאין זה ענין פשוט לגשת בכל עת הקודש.

3. מדוע הפסוק "אל תפנו אל האלילים" בא מיד אחרי הפסוק "ואת שבתותי תשמורו"?

תשובה: זה בא לרמז את מה שאמר רבי חייא בא אבא אמר רבי יוחנן "כל המשמר שבת כהלכותו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש עוונותיו נמחלין לו אם הוא שומר שבת".

4. מדוע הפסוק נותן את הטעם לכך "קדושים תהיו" "כי קדוש אני ה' אלוהיכם"? וכי מפני שה' קדוש אנו מוכרחים גם להיות קדושים?

תשובה: אכן כן. אנו הרי בניו של בורא עולם ובתור שכאלה צריך להיות מקויים בנו המאמר – "ברא כרעא דאבוא" (הבן הוא הרגל של אביו). ובמיוחד שעל פי פנימיות התורה מובא – שלכל יהודי יש נשמה שהיא "חלק אלוה" ממעל", היינו משהו מקדושתו האלוהית של בורא עולם מוטבע בתוכנו ולכן עלינו להתנהג על פי צו נשמתנו זו.

5. מה הקשר בין סיום הפסוק "כי קדוש אני ה' אלוהיכם" לפתיחת הספוק שלאחריו – "איש אמו ואביו תיראו"?

תשובה: חז"ל אומרים ששלושה שותפים הם באדם: ה' הבורא, אביו ואמו. אם כן, כפי שצריך לירא מה' יתברך שהוא השותף הראשון, כך צריך לירא משני שותפיו הנוספים, מפני שבדאי גם בהם טבועה קדושה אלוהית שאם לא כן, הם לא היו נקראים שותפיו של בורא עולם.

האדם מצווה שלא ילך רכיל.

המקור בפרשה: "לא תלך רכיל בעמך." טעם מצוה זו לפי שהורג שלושה ומביא עימו כל אבקת רוכל. ואולם מותר לדבר לשון הרע על בעלי מחלוקת אף על פי שאמר לא תלך רכיל, וזאת אם ברכילות אתה מצילו ואז מקויים בך הפסוק "לא תעמוד על דמו". ואומר "לא תלך", לומר שנענש אף על ההליכה, היפך "וילכו ויעשו", וכך לא תלך רכיל.

שמזיק לגוף (ומה שישנם מביאים ראיה שגם הרופא עצמו מעשן, אין שום ראיה מזה, כיון שגם הוא בעל תאוה, ואפשר שהוא מאלו שחכמינו ז"ל אמרו עליהם "על חייו לא חס").

נוסף לזה, שמלבד שמזיק את עצמו, הוא מזיק גם לאחרים לאלו שיושבים על ידו, וזה לא ניתן לכפרה, אפילו יום הכיפורים אינו מכפר בדברים שבין אדם לחבירו.

וכאן המקום להעיר על המנהג הלא טוב, שבחור הבא בקשרי תנאים, מתחיל לחלץ סיגריות, ובפרט בזמן החתונה, וזה התחלה ורגילות שהרבה תלמידים מתחילים לעשן, ואחר כך זה נעשה זה אצלם כטבע שני וקשה להם מאוד להפסיק את העישון.

כל מי שיש בידו למחות מחוייב למחות כנגד העישון, ולא לעבור על לאו של "לא תעמוד על דם רעך", ובזכות זה הקדוש ברוך הוא ישמור על כלל ישראל מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ונזכה לעבוד את ה' יתברך מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.

קדש הלולים לה' (יט, כח)

מובא במסכת ברכות (לה, א): "דתנו רבנן, קדש הלולים לה', מלמד שטעונים ברכה לפנייהם ולאחריהם, מכאן אמר רבי עקיבא אסור לאדם שיטעום כלום עד שיברך".

לכאורה אינו מובן, הלא הפסוק נאמר גבי כרם רבעי שהיא בשנה הרביעית, ואיך אנו לומדים מזה על כל השנים?

אפשר לבאר זה על פי דברי הזוהר הקדוש פרשת בלק (קפו, ב): "וכתיב ערלים לא יאכל (ויקרא יט), בגין דלא יברכוהו ההוא פרי ולא יברך סיטרא אחרא, כיון דנפק מרשותיה יאכל ומברכין עליה", פירוש שאיסור אכילת עורלה הוא מפני שאי אפשר לברך עליו, ממילא למדים אנו מכאן חיוב הברכה, ואיסור ליהנות מכל דבר מאכל בלי ברכה.

הוראות למעשה – המשך מעמוד הקודם

על אותו יום מקרבו לפני יוצר כל ודן אותו כמי שעבר על גזירת המלך ומידי לילה יערער עליו ויבקרו פנקסו ויענש עונש נפש, דכתיב "אליו הוא נושא את נפשו". לכן "לא תלין פעולת שכיר עד בוקר". מכאן למדנו עוד ענין אחר: מי שמשלים לנפש העני, כשמוציא זמנו להסתלק מהעולם – ה' משלים נפשו ונותן לו חיים אחרים. ומי שגזול שכר עני, כאילו נוטל את נפשו ונפש בני ביתו, הוא המעיט נפשו – ה' משלם מידה כנגד מידה וימעיט נפשו מזה העולם.

הוראה למעשה

האדם מצווה שלא לקלל אחד מישראל בשם.

המקור בפרשה: "לא תקלל חרש."

הוראה למעשה

ויעש אהרן כאשר צוה ה' את משה (טז, לד)

פירש רש"י: "להגיד שבחו של אהרן שלא היה לובשם לגדולתו אלא כמקיים גזרת מלך". לכאורה אינו מובן כל כך, שהשווה ערך גדולתו של אהרן לגדולת משה בגלל כך, איזה שבח בזה שלא לבש בגדי כהונה להתגדל חס ושלום?

אפשר לפרש על פי מה שכתב באור החיים הקדוש על הפסוק (שמות כח, א) "ואתה הקרב אליך": "יתבאר על דרך אמרם ז"ל (שמות רבה ג, כא) כי הכהונה למשה היתה למנה (הייתה מיועדת), אלא לצד שמאן ללכת בדבר ה', אחר כמה פעמים חרה אף ה' בו והסירו מגבירת הכהונה וכו', הקרב את אהרן במקומך ותעשה הדבר כאילו אתה חפץ בו, כי זה לך במקום קרבן לכפרה וכו', תקרב את אהרן ותתן לו גדולתו, אין לך קרבן גדול מזה".

וזהו ביאורו של הפסוק "ויעש כאשר צוה ה' את משה", שכמו שאצל משה לא שייך לומר לגדולתו, כי אדרבה הסירו ממנו הכהונה ונחשב עשייתו כמו קרבן לה', כמו כן עשה אהרן, אף על פי שנעשה על ידי זה הכהן הגדול מאחיו, כאשר צוה ה' את משה כמקיים גזרת המלך, כמו שאמר (במדבר רבה יט, א) "חוקה חקקתי גזרה גזרתי ואי אתה רשאי לעבור עליה", וזהו באמת שבחו של אהרן, שהוא בבחינת מה (כמשה), שאמר (שמות טז, ז) "ונחננו מה".

לא תעמוד על דם רעך (יט, טז)

חמירה סכנתא מאיסורא

ספיקא דאיסורא לחומרא, מחלוקת הפוסקים אם זה מן התורה או מדרבנן, מה שאין כן ספק סכנתא, אליבא דכולהו עלמא (לפי דעת כולם) מן התורה לחומרא, והראיה לזה, שהרי מחללים את השבת לחולה שיש בו סכנה, ומאכילים לחולה ביום הכיפורים, ואפילו מצד ספק כלשון השולחן ערוך אורח חיים (סימן שכח): "רופא אחד אומר שצריך ורופא אחד אומר אינו צריך, מחללין", ולא רק שמותר אלא שמצווה לחלל עליו את השבת.

וזהו לשון השולחן ערוך (בסימן תשיח סעיף ד): "ואם שנים אומרים צריך, אפילו מאה אומרים אין צריך, ואפילו החולה אומר עמהם שאין צריך, מאכילים אותו, מאחר ששנים אומרים צריך", ופירש במשנה ברורה: "דתרי כמאה חשובין, ולא אזלינן בתר רוב דעות בסכנת נפשות".

בנוגע לדין בענין עישון הסיגריות, אם יש רק שני רופאים אומרים שזה מזיק לגוף, הלכה ברורה שאסור לעשן, ואפילו אם היו צריכים לעבור בזה על מצוות עשה שיש בו כרת כמו אכילת יום הכיפורים או חילול שבת שיש בו סקילה, על אחת כמה וכמה שמדובר כאן באיזה תאוה שמפסיד בזה בריאות גופו, בפרט שכל הרופאים בדעה אחת

לעילוי נשמת האשה החשובה מרת שרה גולדה קופמן ז"ל בת הרה"ג רבי אלימלך וובר ז"ל

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית שהייתה מפורסמת במעשי חסדיה הכבירים – מרת יהודית רובינשטיין ז"ל – נפטרה בר' ניסן תשע"ג

הגניבה

רבי מרדכי מאניש דייטש זצ"ל מאנשי ירושלים
המפורסמים שנסתלק לפני כשנתיים. הוא היה מצאצאי
הב"ח רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זיע"א

ואמר: "ספר נא, בני, את המעיק על ליבך. הקדוש ברוך
הוא הינו אב רחום והוא יעזור.

בלעגי שפה סיפר רבי אברהם מרדכי על אודות מצב
הדלות והאביונות, אשר הוא שרוי בו. להכביר במילים
הוא לא נאלץ, כי הרבי הפטיר מיד לאמור: "לך לך
לקרשניק, שם יעמוד לך רווח והצלחה".

ומיד נפרד ממנו מבלי לבאר כלל למי יפנה ומה יעשה
שם; אך לא היה לרבי אברהם מרדכי כל צורך לשאול
שאלות, שהרי הרבי מצוה לנסוע לקרשניק, ואומר
ששם תהיה לו הרווחה, יכול ליבו להיות סמוך ובטוח,
כי שם באיוושהי דרך ייוושה.

הוא נכנס לביתו, שמח וטוב לב, וסיפר לאשתו את
אשר ציווהו הרבי לעשות. מיד הכינו בשבילו ארגז
ושמו בו את בגדיו וכמה ספרים, וכך שם רבי אברהם
מרדכי את פעמיו לקרשניק.

כאשר הגיע לקרשניק, שאל לבית-מלון צנוע, נכנס
להתאכסן וקיבל חדר קטן, סידר את חפציו ומיד הוציא
מארגזו ספר וישב ללמוד, כדרכו מימים ימימה.

אור אצילי היה זורח מפניו של רבי אברהם מרדכי וגרם
לו ליחס של דרך ארץ מצד בעל המלון. אמנם לא מעט
העסיק אורח זה את מחשבתו של האכסנאי - לשם מה
בא הלזה לקרשניק? כלום סוחר הוא? או שמא הוא
שליחו של משהו למטרה מסוימת? וכיצא באלו
שאלות ניקרו במוחו ופתרון להן אין - אך משראה את
ארגזו המונח בקצה החדר, נחה דעתו: מן הסתם צרור
כספו טמון בזה הארגז והוא שלם בשלם ברוחב יד את
כל ההוצאות... לכן היה בעל המלון מאיר לו לאורח
פנים ושואלו מדי פעם לחפצו - אם בדבר מאכל הוא
חפץ, או בפרי נאה, או בסתם משקה חם להחיות הגוף,
או במזונות משיבי נפש, ורבי אברהם מרדכי ינהג לו
בראשו ויאכל את המובא לפניו מבלי שים לב כלל למה
ומה הוא... ובעל הבית היה יושב ומחכה, ליום שישלם
לו האורח בעד ההארכה הטובה והמסורה.

**חלפו שבועות מספר, ובעל הבית החל לדאוג: האורח
הזה יושב בחדרו סגור ומסוגר, אינו יוצא ואינו מתערב
בין הבריות, גם אין בא אליו לבקרו - ומי יודע? שמא
אינו אלא סתם "בטלן", שהפרוטה איננה מצויה בכיסו!?**

החל בעל המלון לחשוש לכספו: למה זה צריך הוא
להאכיל סתם עובר אורח חנים אין כסף? - ועדיין אין
כל סימן, שהלה מתכוון לעזוב את המקום. לכן החליט

**ל ימי חי הרב הקדוש רבי אברהם מרדכי
מפינטשוב, תלמידו של רבו הקדוש, החוזה
מלובלין, זכותו יגן עלינו, בדחקות ובמצור. לחם צר
ומים לחץ היו מנת חלקם של בני ביתו - ואין לדבר
כלל על בגד חדש או מנעל הגון לילדים. היה רבי
אברהם יושב והוזה בתורה הקדושה יומם ולילה, ובני
הבית אינם באים עימו בטרנויה על חלקם, שהרי
מקטנותם נתחנכו בהכרה עמוקה, כי העולם הזה על
כל תענוגותיו הכל הבל חולף וכי רק המצוות והמעשים
הטובים, שאדם צובר, הם-המה הרכוש האמיתי
והעושר הגדול.**

כך חיו להם בצנעה בבקתתם הדלה והעלובה, מסתפקים
ברהיטים המיושנים ובמעט הכלים השבורים, שהיוו
כל רכושם; ולעת סערה משתוללת בליל חורף, כשבעד
הקירות המטים ליפול ידלוף הגשם וישוב הרוח - היו
סותמים את החורים בסמרטוטים וכיוצא באלה
ומפטירין: "כפרת עוון". על החיים האלה על אף קשייהם
המרובים לא קבלה זוגתו של הצדיק מעולם, ואולם,
כאשר ברבות השנים, גדלו שלוש בנותיה והגיעו לפרקן,
התכוון ליבה בקרבה למראה עיניה.

"הבט", אמרה באחד הימים לבעלה ברוב מרידות, "רוב
חברותיהן של אלו כבר נשואות, ורק הן יושבות
שוממות. ואתה הלא יודע את טיבן - ליבן לב כשר והן
יראות שמים וכלילות המעלות, ורק מחסרון כיס לא
תוכלנה להינשא לבני זוגן המתאימים..." ולא יכלה
האישה להתאפק ותיתן את קולה בבכי מר.

קימט רבי אברהם מרדכי את מצחו, ועל שפתיו עלתה
שאלה: "נו, ומה רצונך ממני? הבה נתפלל להקדוש ברוך
הוא, ובדואי ישלח לנו ישועתו".

"אמנם כן", אישרה האישה את דברי בעלה, "תפילה
מועילה והקדוש ברוך הוא אב רחום. אך רצוני שמצידיך
תבוא איזו השתדלות, הלא רבי גדול לך, ומדוע לא
תספר לו את המעיק עלינו ותבקש ממנו, שיעתיר
בעדנו? והלא נאמר, כי 'צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא
מקיים'! בקש נא את ברכתו, וה' יעזור..."

התאנח רבי אברהם מרדכי ממעמקי ליבו, ולא ידעה
אשתו, אם על צרת נפשן של בנותיו הוא נאנח, או
שמא הוא מצר על שיאלץ להטריח את הרבי בעניינים
גשמיים...

עודנה מהרהרת והנה שמעה את בעלה מפטיר: "אי
א... להטריח על הצדיק בדמיונות, בדברי הבל, לבקשת
מאיתו ברכה שנתעשר - איככה אוכל ונשאתי את פני
אליו, להביט בזיו פניו האצילים שעה שאשתדל אצלו
למען צרכים גשמיים כאלו?..."

עברה עוד תקופה מסוימת, ובנתיים הלך המצב ודחוק,
וכאשר באו מים עד נפש, הפצירה האישה בבעלה -
הלא אי אפשר לסבול עוד את המצב הנורא! כלום
במותרות ובעושר תחשק נפשה? הרי כל כוונתה
להיוושע במעט כסף, כדי להשיא את בנותיה לתלמידי
חכמים הגונים! ולא יכול רבי אברהם מרדכי עוד לראות
בצער אשתו ויפן וילך לבקש את ברכתו של "החוזה".
כאשר נכנס לפניו ולפנים לחדרו של הרבי, נשתכח ממנו
כמעט לשם מה הוא בא, ויעמוד לפני הצדיק, באימה
וברטט, ירא לפתוח בדיבור על אודות הדברים הגשמיים
אשר רצה לבקש.

אבל החוזה הביט אליו בעינים מאירות ומעודדות

בעל המלון לוודא, אם אורחו בעל ממון הוא או סתם
עני, שהרי הכרת פניו וחזותו אינן עונות בו כלל כי בעל
אמצעים הינה...

אכן המתין האכסנאי להזדמנות נאותה; ובשעה
שהאורח נעדר מחדרו נכנס וחיטט בחפציו ובכליו, והנה
נתאמתו חששותיו: אין בארגז כי אם הטלית והתפילין,
כמה בגדים מהוהים ומעט ספרים - ואין בו צל צילו של
כסף! משנוכח לראות כי אין ביכלתו של האורח לשלם
את דמי ההארכה, החליט לגשת אליו מיד עם שובו
למלון ולהמציא לו את החשבון, שהוא חייב לו בעד כל
התקופה שחלפה. אם ישלם, יניחנו לשבת במלון עד
כמה שליבו יחפוץ, ואם לאו, יטול ממנו את חפציו
המועטים, כדי למכרם, וישלחנו אחר כבוד.

ויהי עד כה ועד כה ואורחים חדשים הגיעו למלון,
ומחמת היותו טרוד בסידורם לא פנה בעל המלון אל
אורחו המשונה והחליט לסור אליו למחרת, לאחר
שהאורחים החדשים כבר יהיו מסודרים כנאות וכיאות.

באותו לילה, ורבי אברהם מרדכי ישב כדרכו מתעמק
בלימודו, והנה קול נקישה על דלת חדרו. קם רבי אברהם
מרדכי ופתח את הדלת, ובפתח מסתמנת למולו דמותו
השחוחה של המשרת היהודי - שהיה גם משרתו האישי
של בעל המלון - ועל פניו ארשת של מבוכה ניכרה.
הרגיש רבי אברהם מרדכי, כי עליו לקרבו ואמר לו
לבבית: "הכנס-נא ושב".

נכנס המשרת החדרה בצעד כושל, סדר את הדלת בעדו
סגור היטב, אף נעל אותה במנעול, וכמו לא די בכך
עמד לידה וצוות בדריכות, שמא עקב משהו אחרי
ומצות עתה מן העבר השני. לבסוף, משנוכח כי אין
איש עומד בחוץ, ישב לו על אחד הכיסאות, נאנח
ממעמקי ליבו וניסה לפתוח את פיו לדבר, אך מחמת
ההתרגשות לא הצליח להעלות הגה מגורו. ביד רועדת
שלף ממחטה מכיס בגדו ומחה את הזעה מעל מצחו
החיוור, ורבי אברהם מרדכי מביט אליו ברוב חמלה
ובמבט מעורר ומחזק. אחר שעה קלה, משתייה רוחו
בקרבו מעט, פתח המשרת את פיו ואמר:

"יסלח לי מר על שבאתי להפריעו מלימודו... עקבתי
אחריו זה כמה שבועות וראיתי, כי מר איש-אלוקים
הוא ושכל עולמו אך תורה ועבודה, ואמרת בליבי -
הנה זה האיש, שלפניו אוכל לפרוק את סודי מעל ליבי
ולחלל עליו מכובד החטא, הרובץ עלי והמכתים את
נפשי... ומאד-מאד חפץ אני לחזור בתשובה על הדבר
הזה... אכן, אם יבטיחני מר, כי לא יגלה את סודי לשום
אדם אוכל לספר לו את אשר מעיק על ליבי. ועל ידי
כן ירווח לנפשי העובדת, ומר יזכה במצוה גדולה עד
מאד..."

ראה רבי אברהם מרדכי את גודל הצער, שזה האדם
מצטער על החטא, אשר חטא, והבטיחו לשמור את
סודו מכל משמר וגם לעזור כפי יכולתו.

כשמוע המשרת כדברים האלה, נאנח אנתח רוחה,
פתח את פיו והחל בסיפורו. "מאז ומתמיד מתפרנס
אני בדחקות, ולפרנסה ברווח לא זכיתי מעולם. ולא
עוד אלא נע ונד אני תמיד, רחוק מביתי וממשפחתי
ומתגלגל בבתיים של אחרים, ורק לפסח ולסוכות חוזר
אני אל בני ביתי לחוג עמם את החג, ואין עימי אלא
צוררי הדל - שכר הטרחה והעמל הקשה והמפרך. מה
אומר ומה אדבר?" התאנח המשרת, "מצב הדלות
המשך בעמוד הבא

הגניבה - המשך מעמוד קודם

שהצטבר, החריש שעה קלה ולבסוף הפטיר: "רבי יהודי! דבר סתר לי אליכם. אם תבטיחו לי, שלא תשאלו שאלות, אגלה לכם הכל". הסתקרו בעל הבית מאד לדעת מה אורח זה רוצה לגלות לו והסכים מיד לתנאי - לבדלי שאלות.

"שבו נא ואספר לכם דבר מה", ביקש רבי אברהם מרדכי. ישב המלונאי וחיכה בקוצר רוח למוצא פיו של האורח. "הגנב מכבודכם סכום כסף נכבד?" שאל האורח.

ברגע הראשון השיב המלונאי בשלילה, כי כבר חלפו מאז עשר שנים, והדבר נשתכח מליבו. אבל מיד לאחר-מכן נזכר ומיהר לאשר, כי אמנם כן - לפני עשר שנים גנבו ממנו עשרת אלפים רובל. "ובכן, הנה הגנבה לפניכם", אמר רבי אברהם מרדכי ושלף את הארנק המיושן והניחו לפני המלונאי הנדהם.

"מהיכן זה הגיע?...?" נפלטו המילים מפיו של בעל-המלון. אך מיד חזר בו בהיזכרו בתנאי, שאסור לו לשאול שאלות. שעה קלה הביט, מופתע, אל האורח ולאחר מכן מנה את הכסף, הסכום היה במלואו.

"אמנם לשאול שאלות בקשר לגנבה לא אוכל, כי כבר הבטחתי זאת, פתח המלונאי לאחר כמה רגעים של שתיקה, "אבל שאלות מסוג אחר הרי מותר לשאול. ובכן, יגיד לי כבודו מה מעשיו פה, לשם מה בא למלון? הכדי להחזיר את הגניבה? אם כן, מדוע לא עשה זאת מיד?" "בעניין הגניבה אין ברצוני לדבר", הסביר רבי אברהם מרדכי. "ברם, זאת אגיד לכם: שלוש בנות יש לי בביתי, שהגיעו לפרקן. כאשר באתי לבקש את ברכותיו של הרבי, שלח אותי הנה מבלי שאדע לאיזו מטרה, ומן השמים סיבבו מה שסיבבו..."

הבין בעל הבית למה הרבי התכוון ומבלי לחשוב הרבה ביקש מרבי אברהם מרדכי, שיגיש לו חשבון מפורט בכמה תעלינה הוצאות הנישואין לשלוש בנותיו. בסבר פנים יפות מסר המלונאי את הסכום הנקוב, ולאחר שנפרד ממנו לשלום, נסע רבי אברהם מרדכי לדרכו.

למותר לציין את השמחה, שהשתררה בביתו של רבי אברהם מרדכי. בנותיו נישאו לתלמידי חכמים מובהקים - הכל כנאות וכיאור.

כעבור זמן מה כאשר נכנס רבי אברהם מרדכי לחוזה, הפטיר הצדיק: "היודע אתה, מדוע שלחתי אותך לקרשניק? כי צערו ומוסר כליותיו של אותו משרת לא נתנו לי מנוח... לא יכולתי לישב בשלוה בידועי עד כמה מתייסר אותו יהודי אומלל, הרוצה לחזור בתשובה ואינו יודע כיצד, על כן שלחתי אותך, שבאמצעותך יתכפר לו חטאו, ועל ידי כך תוושע גם אתה..."

הודעה משמחת:

את העלון "שמעו ותחי נפשכם" ניתן גם לקרוא ולהשיג מידי שבוע בתוך חוברת "עלוני הציבור" המצורפת למגאזין "הציבור החרדי". שנמכר בחנויות ובדוכני העיתונים.

העלון מופיע גם בחוברת "מבחר עלונים" המופץ חינם במיילים. ניתן להצטרף במייל m025004569@gmail.com

באותו לילה כבר לא יכולתי, כל ימי נזחרתי מן החטא, ועתה, בעמדי לפני הנסיון, לא הצלחתי לעמוד בו ונכשלתי. דמעות מרות עלו בעיני. רגע חשבתי לרוץ ולהחזיר את הכסף אל המגרה, אך משנהו נרתעתי מלעשות כן, פן יתעורר אי-מי מבני הבית ויראה אותי בקלקלתי - ואז איכה אשא את קלוני? למחרת סובבתי בבית כסהרורי, הכסף העיק עלי פי מאה מן העניות; ואף על פי שטמנתי בחשאי את הארנק בחצר, לליבי לא רווח. ובינתיים קם בבית רעש גדול.

בעל הבית נוכח בהעדר כספו וזעק זעקה גדולה ומרה. חיפשו בני הבית היטב בכל המקומות, אך את הכסף, כמובן, לא מצאו. בי לא חשדו כלל, כי על כן מוחזק אני בעיניהם לאדם כשר וירא חטא. אכן, כעבור זמן התייאשו מלמצוא את הכסף, אבל חיי כבר לא נחשבו בעיני למאומה. פעמים מספר כבר חשבתי בליבי, לבוא לפני בעל הבית ולפול לרגליו ולגלות לו את הכל, אך לא היה בי די אומץ לצעד כזה. וכך עברו עשר שנים. בכסף הגנוב, כמובן, לא נגעתי, אבל מוסר כליות לא פסק. נרדף אני על צווארי יומם ולילה, והעניות דומה בעיני לשחוק לעומת מוסר הכליות. ועל משכבי בלילות מבקש אני מאדון העולם, שירפא לנפשי רבוצת החטא והנדכאה ויפתח לי פתח לתקן את אשר עויתי. והנה לפני שבועות הגעתם הנה, המשיך המשרת, "ובליבי נצנץ רעיון, שאולי על-ידכם אוכל להיוושע: אספר לכם, אמרתי בליבי, את המעשה כולו, שום פרט לא אחסיר, ואגלה לפניכם כמה אני מצטער על הנסיון הזה שבא לידי ולא עמדתי בו..."

יאמין לי מר, כי צריך לומר בכוננה גדולה: 'ולא לידי נסיון' - שהקדוש ברוך הוא לא יעמיד אותנו במבחן הנסיון, כי צריכים כוחות אדירים, כדי לנצח... ועתה, לו ידע מר עד כמה אני מצטער במשך כל השנים הללו, שהגנבה לא הוחזרה, ידע טעמו ועוגמת נפשו של עובר עברה! הגנבה זועקת אלי מן האדמה ואינה נותנת לי מנוח... ועתה אבקש: יקח נא ממני את הארנק המכיל את הסכום הגנוב וימסור אותו לבעל הבית. כך ישקוט עלי מצפוני ולא אצטרך לעזוב בבושת פנים את הבית, שאני מרוויח בו את לחמי..."

ויהי ככלותו לספר את סיפורו, הוציא המשרת ארנק מיושן מכיסו וביד רועדת הושיטו לרבי אברהם מרדכי, שפניו החווירו למשמע אזניו. והמשרת היה מביט לנוכח רבי אברהם במבט של תחינה ובלב רוגש - שמא לא יסכים הלזה לשליחות המבוקשת. "היסכים להחזיר את הגניבה בעילום שם?" גגם המשרת. "מצוה גדולה זו תעמוד לו ולרועו..." הוסיף בהתרגשות.

ביד רוטטת נטל רבי אברהם מרדכי את הארנק מידו של המשרת. "לך לשלום והאל הרחום יכפר עוון... יברכך ה' בכל מעשיך, ובטוחני, כי חטאך כבר נתכפר", עודדו, ובקושי רב יצאו המילים האלה מפיו. רוח חדשה קמה בו במשרת. הוא לא מצא בפיו די מילים להודות למיטיבו, וכאשר יצא חרש מחדרו של האורח והביט אל פאתי הרקיע, הבחין, כי כבר עלה עמוד השחר.

למחרת נכנס בעל הבית לחדרו של רבי אברהם מרדכי, ובידו החשבון, ובצעדים מאושישים ניגש אל האורח והגישו לו. עיין רבי אברהם מרדכי בסכום הנכבד,

והעניות, שבני ביתי שרויים בו, תמיד נגע לליבי בעליבות ובאביונות, אשר אשתי וילדי נתונים בהן, היה ליבי מתפלץ בקרבי. אך במה יכולתי אני לעזור להם יותר? הרי כל מה שביכלתי היה לעשות - עשיתי בשבילם, ובכל זאת לא שפר גורלם.

נאלץ הייתי להשלים עם המצב ולדחוק את הצער מעלי, אבל תמיד בהגיע החג, ובראותי, כי הכסף המועט, שהבאתי ליום טוב, לא הספיק לקניית בגד חדש לילד או נעל לרגל יחפה, על-כרחי הייתי ממורמר ודואב. ותכף לצאת החג שוב הייתי נאלץ לעזוב את בני ביתי לאנחות ולחזור למלאכתי לתקופה נוספת של עבודת פרך. היה זה בדיוק לפני עשר שנים, כשהגעתי אחרי חג הפסח למלון הזה, להמשיך בתפקידי כבימים ימימה. מזג האוויר היה נאה ביותר, רוחות אביב פשטו בעולם, בכל המקומות פרחו הצמחים והפיצו ריחות מחיים; ואני - ליבי לא היה נתון לכל אלה, והייתי מהרהר בילדי הצנומים, שיותר מפת קיבר אינו בא לפיהם ואשר האושר מהם והלאה, ורואה לעומתם את בני בעל המלון, האוכלים לשובע והנראים תמיד מדושנים ומלאים מרוב אוכל ושבעה. ניסיתי לגרש את המחשבות האלה מליבי, אך הללו לא הירפו ממני.

כשהגעתי למלון, נודע לי, כי בעל הבית נעדר זה ימים מספר, כי יצא לרגל מסחר נכבד וכי ביום זה עתיד הוא לחזור. אכן, לא עברו אלא שעות מועטות, והוא חזר, עמוס מזוודות, עייף, אך קורן משמחה, ודומה היה, כי ההצלחה האירה לו פנים. רצו ילדיו לקראתו בשמחה וחבקוהו ונשקו את ידיו, והוא הושיט לכל ילד וילד את המתנות, שהוא הביא בשבילם מן היריד - צעצועים נאים, מושכי-לב ומשובבי נפש כל ילד. ושוב עלו על ליבי הרהורים נוגים ועל כרחי ערכתי השוואה בין הילדים המדושנים הללו לבין ילדי, אשר מיום היוולדם לא ידעו אלא מחסור. היה בעל הבית מסובב בחדרים, ודעתו מפוזרת עליו; וכאשר החל לפרוק את מזוודותיו, שם את ארנק הכסף מבלי משים באחת ממגרות השולחן ולא נעל אותה כלל. ואני ראיתי כל זאת, ויצרי בעל בקרבי. ובליילה, כאשר הכל נמו את שנתו, התגנבתי בלאט לאותו חדר וניסיתי לשלוף את המגרה - רק אעיק מבט ואראה מה הסכום, שהביא עמו בעל הבית, ומיד אחזיר הכל למקומו...

- הכסף אינו שייך לך! שמעתי קול מאיים, קולו של המצפון. ואולם, אני לא שיעיתי לעצת השכל. היצר הוא שהנחני. פתחתי את המגרה ושלפתי מתוכה את הארנק התפוח, החיליתי לספור את הכסף, וליבי דופק לפי קצב הספירה... וכך מניתי וספרתי סכום של עשרת אלפים רובל... קרב עז התחולל בקרבי. היצר הטוב מייעץ ומתחנן: השב את הכסף ושוב לך לחדר! מה יהיו חייך שווים, אף אם הכסף לא יחסר בכיסך, בהיותך מודע לחטא הכבד, חטא של גניבה, הרובץ על מצפונך?! אבל מצד שני עמד היצר הרע והשיאני בהציגו לפני מראות עלובים מבית וממשפחתי: ילדי המבוססים בבון ובשלוליות המים ברגלים יחפות והזועקים לתבשיל ואין, ואשתי החולה ואין ידה מגעת לקניית תרופה...

באותו רגע שלשלתי את הארנק לתוך כיסי, סגרתי את המגרה וחזרתי לישון. מה אגיד ומה אספר? לישון

הודעה חשובה לקוראי העלון: המעוניינים לקבל את העלון למייל שלהם ישלחו הודעה למייל: nafshechem@gmail.com

לעילוי נשמת מורי הדיין הגאון האדיר רבי זלמן נחמיה בן רבי אברהם גולדברג זצ"ל. נסתלק לגני מרומים ב' אב - א' של ראש חודש אלול התש"פ ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת דודתי עפרה רכלין בת ישראל ז"ל נפטרה ל' סיון ה'תשע"ט ת.נ.צ.ב.ה.